

*Doamnelor și domnilor**,

Distinsă audiență,

Am deosebită plăcere de a vă ura tuturor bun venit la Banca Națională a României, care este astăzi gazda unui simpozion cu o tematică deosebit de interesantă: "**Istoria bancnotei românești - 130 de ani de la imprimarea la București a primei bancnote emise de Banca Națională a României**". Dacă anul trecut am marcat atât împlinirea a 130 de ani de la înființarea instituției noastre, cât și 140 de ani de existență a Monetăriei, iată că acum consemnăm o cifră rotundă de la emiterea celei dintâi bancnote românești. Aceasta a fost realizată în atelierele Serviciului Fabricarea Biletelor din cadrul Băncii Naționale – vechea denumire a actualei RA Imprimeria BNR.

Acest simpozion constituie un nou pas pe care Banca Națională dorește să îl realizeze în direcția promovării cunoașterii de către public a istoriei sistemului monetar național. Demersul nostru este motivat de convingerea că dincolo de rolul lor bine definit în economie, banii pot oglindi cu acuratețe aspecte relevante pentru istoria, cultura și civilizația oricărui stat. De asemenea, ei pot reprezenta o sursă prețioasă de informații despre evenimente și personalități marcante din viața unei națiuni. Mai mult decât atât, bancnotele și monedele reprezintă adevărate produse culturale, omniprezente în viața cotidiană a fiecăruia dintre noi, chiar și acum, în era banilor electronici.

Urmărind fascinanta poveste a bancnotei pe parcursul diverselor epoci ale istoriei naționale, se poate lesne remarca evoluția de la influența dominantă a școlii franceze, caracteristică sfârșitului de secol XIX, la constituirea unei adevărate școli naționale a bancnotei.

În primele 7 decenii ale existenței sale, istoria Imprimeriei BNR este un capitol din istoria băncii centrale. Înființat odată cu Banca Națională a României, la 17/29 aprilie 1880, ca structură în cadrul acesteia, Serviciul Fabricarea și Contabilitatea Biletelor a avut ca primă sarcină aplicarea supratiparului pe biletele ipotecare emise în 1877.

* Textul poate fi diferit față de prezentarea din timpul evenimentului

Demersurile pentru achiziționarea utilajelor trebuincioase imprimării au căzut în sarcina lui Eugeniu Carada, a cărui experiență dobândită la tipărirea biletelor ipotecare îl desemna ca pe cea mai potrivită persoană. În chiar vara lui 1880, el comunica de la Paris conducerii băncii costul preselor tipografice și a utilajelor auxiliare și începea cumpărarea lor și a hârtiei cu filigran necesare imprimării bancnotelor. Din cauza prelungirii lucrărilor de amenajare a atelierelor viitoarei imprimerii, primele bancnote nu au putut fi emise decât la începutul anului următor. **Astfel, prima bancnotă românească, 20 lei din 19 ianuarie 1881, data la care emiterea ei a fost aprobată în ședința Consiliului de administrație al băncii, a împlinit în acest an 13 decenii de la apariție.**

Până la Primul Război Mondial, hârtia folosită la imprimarea bancnotelor românești era fabricată în Franța. Tot în atelierele de la Banca Franței s-au realizat și clișeele bancnotelor din acea perioadă, și chiar și după aceea.

În timpul războiului, mutarea sediului Băncii Naționale a României la Iași, după retragerea trupelor și a administrației în Moldova, au afectat activitatea de imprimare a biletelor. Din cauza creșterii nevoii de numerar pe piață, imprimarea bancnotelor s-a făcut la început în Franța și apoi în Rusia. Între timp, trupele de ocupație descompletau inventarul imprimeriei de la București, recuperarea utilajelor după război făcându-se apoi cu mari eforturi. În aceste condiții, comenzile de bancnote din primii ani de după război s-au executat în Franța.

După terminarea războiului, s-au reutilizat atelierele de imprimat bancnote ale Serviciului Fabricarea Banilor, activitatea tipografică crescând treptat, odată cu creșterea necesarului de numerar al pieței.

În 1938, dotarea tehnică a fost îmbunătățită din nou, fiind achiziționate noi mașini de imprimat. În 1939, hârtia pentru bancnote a fost asimilată în fabricație la fabrica Letea din Bacău (până atunci fusese importată din Franța și Marea Britanie). Tot către sfârșitul anilor '30, a fost înființat un laborator de încercări și analize a hârtiei pentru bancnote și s-a înființat un atelier de gravură ai cărui lucrători au fost trimiși la specializare în străinătate.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, pentru a face față cererii crescute, dar și pentru a evita situația din prima conflagrație, când utilajele au fost spoliata de către ocupanți, s-au creat secții de imprimare în provincie la Sinaia (1940), Govora (1942) și

Rășinari (1944), cu utilaje transferate de la sediul central, sau achiziționate special. Aceste secții au continuat să funcționeze o vreme și după război.

După etatizarea băncii centrale în 1947, Serviciul Fabricarea Biletelor a fost desprins din structura acesteia. A urmat pentru imprimăria de bancnote o perioadă de transformări, mutări, reorganizări, comasări cu alte întreprinderi care a durat până în 1991, când prin hotărâre de guvern s-a înființat actuala imprimărie, regie autonomă subordonată Băncii Naționale a României.

După 1991, RA Imprimăria Băncii Naționale a României a realizat mai multe emisiuni de bancnote, pe hârtie și pe polimer. Trecerea la imprimăria bancnotelor pe polimer a reprezentat o „revoluție”, atât pentru banca de emisiune, cât și pentru producătorul acestora – Imprimăria Băncii Naționale a României. Decizia de adoptare a suportului de polimer a fost motivată, pe lângă durata lui mai lungă de viață, de faptul că bancnotele tipărite astfel sunt mult mai dificil de falsificat.

După o perioadă în care regimul comunist și-a pus amprenta ideologică și asupra mesajului transmis de banii românești, ultimii 20 de ani consemnează reluarea tradiției naționale, actualele bancnote promovând opere artistice remarcabile, care au trecut cu succes proba timpului, și personalități culturale peste care ar fi nedrept să se aștearnă uitarea. Designul bancnotei românești a fost astfel sincronizat cu tendințele europene predominante, care privilegiază figurile importante din planul culturilor naționale.

O astfel de personalitate, care a marcat în mod fundamental atât arta românească, cât și istoria bancnotelor noastre, este Nicolae Grigorescu. Picturile sale, în forma originală sau reinterpretate, se regăsesc pe majoritatea biletelor de bancă emise de BNR din 1881 și până în 1947. În zilele noastre, chipul său ne este familiar tuturor și datorită reprezentării sale pe atât de utilizata bancnotă de 10 lei.

Sperăm că atât lucrările prezentate în cadrul acestui eveniment, cât și volumul al treilea al seriei „Bancnotele României” – **„Emisiunile de bancnote românești în perioada 1929-1947. Istorie și tehnologie”** vor oferi celor interesați posibilitatea de a cunoaște fața văzută și nevăzută a banilor românești. Comunicările pe care le veți audia au la bază cercetarea a numeroase documente de arhivă, majoritatea păstrate în arhiva istorică a BNR și în cea a Imprimăriei, dar și concluzii rezultate din practica Direcției emisiune, tezaur și casierie a BNR și din cea a Poliției Române.

Primele două prezentări vor fi consacrate istoriei Imprimeriei BNR, de la înființarea sa și până în prezent. Pentru că această manifestare este dedicată bancnotelor, în finalul primei părți va fi abordat un alt subiect de real interes, cel al falsificării banilor și al măsurilor de prevenire și combatere a acestui fenomen. Cea de-a doua secțiune va trata problematica emisiunii și a iconografiei câtorva dintre cele mai interesante bancnote românești.

Întâlnirea noastră nu se va încheia înainte de lansarea albumului filatelic „**Nicolae Grigorescu – pictor și creator de bancnote**”, realizat în condiții grafice de excepție de Romfilatelia, în care veți regăsi și o reproducere a tabloului „Rodica – la secerat”, aflat în sala Consiliului de administrație din Palatul Vechi al Băncii Naționale a României.

Falsificarea de monedă a fost întotdeauna sancționată de lege, dar a renăscut mereu în umbra și lacunele acesteia.

Cum nu există bancnote care să nu poată fi falsificate (depinde de cât timp și de câți bani dispune falsificatorul), elementele de siguranță trebuie alese în așa fel, încât reproducerea lor cu mijloace comerciale să fie foarte costisitoare iar riscul asumat să fie major și deci să nu merite efortul.

În cazul bancnotelor românești, elementele de siguranță folosite împotriva încercărilor de falsificare diferă în funcție de valoarea bancnotei. Cu cât bancnota este de valoare mai mare, cu atât va avea elemente de siguranță mai greu de reprodus. În acest context, suportul de polimer al bancnotelor românești constituie el însuși un element de siguranță important și oferă o platformă favorabilă pentru noi elemente de siguranță, dintre care cel mai reprezentativ și ușor de identificat este fereastra transparentă.

Substratul utilizat pentru producerea bancnotelor și elementele de siguranță selectate de BNR pentru a fi încorporate în bancnotele românești, fac ca, în România, falsificarea însemnelor monetare să nu aibă dimensiuni îngrijorătoare, numărul de bancnote falsificate fiind redus, iar calitatea falsificării rudimentară. Dar despre calitatea și evoluția falsurilor, vor vorbi specialiștii. Pot să vă spun doar că numai 2% din falsurile expertizate la BNR au fost imprimate pe un material plastic ce încerca să imite substratul de polimer, dar și acestea erau grosolan realizate, putând fi ușor depistate deoarece se deosebeau de substratul autentic prin aspectul modificat, rigiditatea mare, textura diferită la palpare. Toate celelalte falsuri au fost imprimate pe hârtie, ceea ce le face și mai ușor de depistat.

Falsificarea constituie un fenomen periculos, care se manifestă pe toate segmentele circuitului numerarului și are un permanent potențial de amplificare. Ca atare, se impun acțiuni susținute ale tuturor instituțiilor abilitate ale statului pe linia combaterii acestuia, a prevenirii pătrunderii falsurilor în circulație și a recirculării lor.

La nivelul BNR, acest deziderat se realizează prin:

- alegerea substratului și a elementelor de siguranță;
- procesarea bancnotelor în centre dotate cu echipamente automate performante pentru verificarea, autentificarea, numărarea, sortarea și ambalarea numerarului;
- informarea permanentă pe care banca centrală o realizează pentru public și lucrătorii specializați, prin imprimarea și distribuirea gratuită de pliante, broșuri și afișe ce conțin descrierile ilustrate ale bancnotelor și ale principalelor elemente de siguranță împotriva falsificării;
- publicarea pe site-ul BNR, a ilustrațiilor bancnotelor românești în circulație și a elementelor lor de siguranță;
- organizarea de sesiuni de pregătire pentru lucrătorii din sistemul bancar și din sectorul comercial (marile lanțuri de magazine).

Vă mulțumesc pentru că onorați cu prezența dumneavoastră acest simpozion și sunt convins că dezbaterile care urmează vor fi extrem de interesante și de provocatoare. Pentru că oricât de spectaculoase sunt evoluțiile economice și financiare pe care le trăim în aceste zile, nu trebuie să neglijăm istoria, din ale cărei lecții putem învăța într-o măsură mai mare decât, poate, ne închipuim.

17 noiembrie 2011